

Tisztelt Ünneplők! Kedves Barátaim!

A magyarság történelmének Szent István utáni talán legnagyobb eseményének, az 1848-49-es szabadságharcnak az emlékét ünnepelni gyűltünk most itt össze. Ha valakit megkérdezzük, mi jut eszébe 48-ról, szinte biztosak lehetünk abban, hogy a válaszban szerepel valamiképpen Kossuth, Petőfi, a szabadság és a hazaszeretet. Mások dátumokat sorolnak majd, a forradalom, a leverés és a bosszú napjait: március 15., augusztus 13., október 6. Személyek, fogalmak az idő folyamában.

Március 15.-ét tekintjük e dicső történelmi esemény kiinduló napjának. Ami igaz is az eseményeknek egy új minősége tekintetében. Ám miként ezt az életünk folyamatában sokszor átélhettük, a csodás új események nem következnek be előzmények nélkül és nem zárulnak le magával az eseménnyel. Akkor ünnepeljük tehát helyesen nemzeti ünnepünket, ha annak előkészítését, folyamatát és folytatását is részévé tesszük megemlékezésünknek.

Az 1789-es francia forradalom pezsgésbe hozta Európa szellemiségét, a Habsburg birodalmat összetartó feudális rend repedezni kezdett. A Magyar Királyság rendi gyűlései az 1820-as évektől kezdődően a polgári átalakítás szükségszerűségét és az ezzel járó döntéseket egyre nyíltabban fogalmazta meg. Így értünk el az 1847 novemberéhez, amikor az utolsó rendi országgyűlés összeült Pozsonyban, ahol a reformpárti erők által létrehozott Ellenzéki Kör és a „fontolva haladókat” tömörítő Konzervatív Párt lépett föl határozott programmal. A téli hónapokban kialakult döntési patthelyzetének feloldását a 48-as európai forradalmak nyitánya, a február 22.-én Párizsban kitört forradalom híre gyorsította fel. Március 3.-án Kossuth programszerűen fogalmazta meg az ellenzék követeléseit: független magyar bank felállítását, a honvédelmi rendszer átalakítását, jobbágyfelszabadítást, közteherviselét, népképviselői parlamentet és független felelős magyar nemzeti kormányt. A Habsburg Birodalom másik felének pedig – Batthyányi korábbi követelését megismételve - alkotmányt követelt. Bizony alkotmányt, hiszen kevesen tudják, hogy az Osztrák- Magyar Monarchiának nyugati felének lakói akkor még kevesebb joggal rendelkeztek, mint törökök kiűzése óta bekebelezett hazánk legalábbis nemesi és polgári fiai. A rendi gyűlés a Kossuth által előterjesztett követeléseket a vita eredményeképpen országgyűlési felirat formájában kívánta a király elé terjeszteni, és meg is kezdődött ennek elkészítése.

Pontosan 165 évvel ezelőtt, március 14.-én fontos hír érkezett délután Pozsonyba, majd az esti órákban Pestre: az előző napon Bécsben forradalom tört ki. Mi is történt

Bécsben? A rebellis magyarok, mert a birodalmi kancellár, Metternich szemében Kossuth egy rebellis személy volt, programot adtak a bécsi ifjúságnak, akik március 11.-én erre építve nyújtottak be petíciót a császárhoz. Mivel másnap estig az uralkodó érdemben nem reagált, a március 13.-án összeült tartományi gyűlés kezdetére tüntetést szerveztek, amely barikádos utcai harcokba torkollott. Három helyszínen folytak eddig az események: Bécs kellett az uralkodó miatt, mert a szentesítése nélkül nem születhetett törvény, Pozsonyban volt az Országgyűlés, ami nélkül a törvényjavaslat nem jutott volna el az uralkodóig, és kellett a civil szféra, a pesti fiatalok nyomása. Utóbbiak elhatározták, hogy a József napi vásáron, március 19.-én a Rákos mezején egy nagy lakomát tartanak és aláírásokat gyűjtenek. Ez egy korabeli népszavazás lett volna, az összegyűjtött szignókat el akartak küldeni az Országgyűlésnek, hogy azokkal támogassák Batthyányiékat. Ebbe a folyamatba robbant be az első bécsi forradalom híre, aminek hatására a magyar események is felgyorsultak.

Már két nappal korábban, március 12.-én a pesti ifjak – Kossuth említett beszédére építve és az előző napi bécsi petíció mintájára – 12 pontba tömörítve összefoglalták követeléseiket, de azt a döntést, hogy ezt hová juttassák el, egy 14.-ére tervezett gyűlésre halasztották. Ebbe a helyzetbe robban a hír, amelynek hatására a pesti ifjak radikálisai a Pilvax - akkor még Fillinger- Kávéház Közvélemény Asztalánál úgy döntöttek, hogy minden további alkudozás nélkül másnap, azaz 15.-én utcára viszik a követeléseket. Petőfi vállalta, hogy a 19.-ére tervezett eseményre készülő versét még az éjjel befejezi, hogy az alkalmi versével maga is mozgósítson. Közben Pozsonyban is döntések születnek a bécsi hírré, elhatározzák, hogy a Kossuth eredeti programjában megfogalmazott követelésekkel – kiegészítve azt az Erdéllyel való unióval- küldöttség megy az uralkodóhoz, kérve azok szentesítését.

Így érkezett el március 15.-e, amikor is két ellentétes megközelítés, a rendek uralkodóval történő megállapodása és a radikális ifjak forradalmi lendülete egy irányba hatott és egymást erősítette. A 12 pont és a Nemzeti dal orvosegyetemen történt felolvasása, majd cenzúrától független kinyomtatása, a délutáni Múzeum (ma Kálvin) téri események hatására a helytartótanács elnöke – a korabeli írás szerint- „reszketni méltóztatott” és a 12 pontból hármat azonnal elfogadott. Ezalatt Kossuth Bécsben tárgyalt a Habsburg vezetőkkel. V. Ferdinánd király először nem akarta szentesíteni a pozsonyi országgyűlésen előző nap megszavazott feliratot, azonban 16-án hajnalban – hallva a Pest-Budán történekről – kénytelen volt engedni. Hozzájárult március 17-én gróf Batthyány Lajos miniszterelnöki kinevezéséhez. Megígérte, hogy szentesíti a reformtörvényeket, és beleegyezett az önálló magyar kormány megalakulásába. A gróf Batthyány Lajos vezetésével megalakuló új kormány már nem a királynak, hanem az ország választott képviselőinek, a magyar

országgyűlésnek tartozott felelősséggel. Ezzel – akkor úgy tűnt - hogy Magyarország hosszú évszázadok után visszanyeri szuverenitását független, és felelős kormánya révén.

Nem folytatva a történelmi események sorát, tekintsünk most arra is, hogy az 1848. március 15. és 1849. augusztus 13. között történtek mit is üzennek nekünk, ma itt élőknek.

Először is van valami üzenete annak is, hogy mi csillaghegyiek, itt a Zsámboky keresztnél ünnepeljük március 15.-ét. Tudnunk kell, hogy Zsámboky Pál, aki a templomunk alapító plébánosa volt, előtte az első világháború után - az akkor Madeira szigetén emigrációban élő - Habsburg Ottó nevelője volt. 1848 azonban nem valami, mondjuk egy uralkodóház ellen, hanem egy történelmi fejlődés érdekében történt. Az akkor élő és a mai magyarok is integráns része voltunk és vagyunk a keresztény gyökerű európai kultúrának és az előbb említett történelmi tények bizonyítják, adtunk és kaptunk ennek keretében.

Mit is kaptunk mi akkor Európától? Ünneplésén a pozitívumokra koncentrálva emelhetem ki a 48-as európai forradalmak eszmei gyökereként a francia polgári forradalmat, elterjesztve a maga társadalmi üzenetét, a szabadság, az egyenlőség és a testvériség nevében a demokratikus gondolkodást. El nem hallgatva ennek sok vadhajtságát is, a kiváltságok megszüntetése, a demokrácia ma is talán a legfontosabb érték mindannyiunk szemében. Az a mód, ahogyan a 48-as események során a rendek és a forradalmi ifjak egyet akartak és tettek, a demokratikus gondolkodás érvényesülését példázták.

Mit adtunk mi Európának ebben az időszakban? Kezdetben impulzust és iránytűt az európai társaknak, hiszen Kossuth március 3.-i országgyűlési beszéde volt a március 13.-i bécsi forradalom szent szövege. Az egyetemi hallgatók a Landhaus kútjára felkapaszkodva ezt olvasták fel. Példát, hogy miközben szerte Európában a forradalmak véres fordulatot vettek, a fordulatot el lehet érni békés eszközökkel. Ezután több, mint ötszáz napon át hitet éppen az európai felszínre törő értékekben és reményt érvényesülésükben, hiszen a magyar forradalmat csak a túlerő, a magunkra maradottság tudta legyőzni.

Végezetül mit is üzen számunkra, a mostani kornak 48. Talán elsőként azt kell kiemelnem, hogy sikert – még ha az akár csak átmeneti is – csak összefogásban, egymás megértésén alapulva érhetünk el. Batthyányi és Kossuth nem álltak azonos platformon, de csak együtt tudták kivívni a sikert. Másik tanulságul – éppen azért, mert méltatlanul keveset idézik - de az első felelős magyar kormány miniszterelnökének, Batthyányi Lajosnak mondását citálom: Viam meam persequor

azaz „A saját utamat járom”. Magyarországnak tehát az európai identitáson belül a saját útját, a saját lehetőségeit kell megtalálni. Harmadik üzenet pedig az, hogy ehhez azt a szabadságot kell megteremteni, amely a liberalizmus akkori értékein alapulva nem szabadosságot, hanem a jogok és kötelességek, az egyén és a közösség harmóniáján alapul. Ne tekintsük tehát véletlennek, sőt vegyük nagyon is komolyan azt, hogy a nemzeti együttműködés nyilatkozata azzal a mondattal kezdődik, ami az 1848-as 12 pont bevezetője volt:

„Legyen béke, szabadság és egyetértés.”

Megköszönve megtisztelő figyelmüket, azzal zárom gondolataimat: Úgy legyen.